
Dokument zasedanja

A9-0222/2022

27.7.2022

POROČILO

o obmejnih regijah EU: živi laboratoriji evropskega povezovanja
(2021/2202(INI))

Odbor za regionalni razvoj

Poročevalec: Younous Omarjee

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....	4
OBRAZLOŽITEV	17
INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU.....	18
POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU V PRISTOJNEM ODBORU.....	19

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o obmejnih regijah EU: živi laboratoriji evropskega povezovanja (2021/2202(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju člena 3 Pogodbe o Evropski uniji,
- ob upoštevanju členov 4, 162, 174, 175, 176, 177, 178 in 349 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU),
- ob upoštevanju Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst¹ (Direktiva o habitatih),
- ob upoštevanju Direktive 2007/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o oceni in obvladovanju poplavne ogroženosti²,
- ob upoštevanju Direktive 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic³ (direktiva o pticah),
- ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1303/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006⁴,
- ob upoštevanju sporazuma, sprejetega na 21. konferenci pogodbenic Okvirne konvencije Organizacije združenih narodov o spremembi podnebja (COP21) 12. decembra 2015 v Parizu (v nadaljnjem besedilu: Pariški sporazum),
- ob upoštevanju mnenja Odbora regij z dne 30. junija 2017 o manjkajočih prometnih povezavah v obmejnih regijah⁵,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 20. septembra 2017 o spodbujanju rasti in kohezije v obmejnih regijah EU (COM(2017)0534),
- ob upoštevanju predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. maja 2018 o mehanizmu za reševanje pravnih in upravnih ovir v čezmejnem okviru (COM(2018)0373).

---

¹[UL L 206, 22.7.1992, str. 7.](#)

²[UL L 288, 6.11.2007, str. 27.](#)

³[UL L 20, 26.1.2010, str. 7.](#)

⁴UL L 347, 20.12.2013, str. 320.

⁵UL C 207, 30.6.2017, str. 19.

- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. junija 2018 o kohezijski politiki in krožnem gospodarstvu⁶,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. septembra 2018 o spodbujanju rasti in kohezije v obmejnih regijah EU⁷,
- ob upoštevanju smernic Komisije z dne 3. aprila 2020 o nujni podpori EU za čezmejno sodelovanje na področju zdravstvenega varstva v okviru krize zaradi covid-19 (C(2020)2153),
- ob upoštevanju javnega posvetovanja Evropske komisije od 22. julija do 11. oktobra 2020 o odpravi čezmejnih ovir⁸,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. septembra 2020 o uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 (COM(2020)0625),
- ob upoštevanju Sklepa (EU) 2020/2228 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. decembra 2020 o evropskem letu železnic (2021)⁹,
- ob upoštevanju mnenja Evropskega odbora regij z dne 26. marca 2021 z naslovom „Čezmejne javne storitve v Evropi“¹⁰,
- Sporočilo Komisije z dne 2. junija 2021 naslovom „Strategija za v celoti delujoče in odporno schengensko območje“ (COM(2021)0277),
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu¹¹,
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1059 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o posebnih določbah za cilj „evropsko teritorialno sodelovanje“ (Interreg), ki ga podpirajo Evropski sklad za regionalni razvoj in instrumenti za zunanje financiranje¹²,
- ob upoštevanju poročila Komisije z dne 14. julija 2021 z naslovom Obmejne regije EU: živi laboratoriji evropskega povezovanja“ (COM(2021)0393),
- ob upoštevanju poročila delovne skupine II za medvladni odbor (IPCC) o podnebnih spremembah z naslovom Climate Change 2021: The Physical Science Basis (Podnebne spremembe v letu 2021: fizikalno-znanstvena podlaga). Prispevek delovne skupine I k šestemu ocenjevalnemu poročilu Medvladnega panela za podnebne spremembe, objavljenega 7. avgusta 2021¹³,
- ob upoštevanju Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta (EU) 2021/1755 z dne 6.

⁶ UL C 28, 27.1. 2020, str. 40.

⁷ UL C 433, 23.12.2019, str. 24.

⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/newsroom/consultations/border-2020/

⁹ UL L 437, 28.12.2020, str. 108.

¹⁰ UL C 106, 26.3.2021. str. 12.

¹¹ UL L 231, 30.6.2021, str. 60.

¹² UL L 231, 30.6.2021, str. 94.

¹³ <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-i/>

- oktobra 2021 o vzpostavitvi rezerve za prilagoditev na brexit¹⁴,
- ob upoštevanju resolucije Evropskega odbora regij z dne 26. marca 2021 o viziji za Evropo: prihodnost čezmejnega sodelovanja¹⁵,
  - ob upoštevanju treh tematskih publikacij Evropske komisije in Združenja evropskih obmejnih regij z dne 9. decembra 2021 o ovirah in rešitvah za čezmejno sodelovanje v EU z naslovi: Več čezmejnih javnih storitev in njihova boljša kakovost¹⁶, Živahni čezmejni trgi dela¹⁷ in Obmejne regije za evropski zeleni dogovor¹⁸,
  - ob upoštevanju poročila Evropske komisije in Združenja evropskih obmejnih regij z dne 9. decembra 2021 z naslovom B-solutions: Solving Border Obstacles. A Compendium 2020–2021 (B-rešitve: reševanje obmejnih ovir, Izvedba poročila 2020–2021)¹⁹,
  - ob upoštevanju predloga Komisije z dne 14. decembra 2021 o uredbi Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2016/399 o Zakoniku Unije o pravilih, ki urejajo gibanje oseb prek meja (COM(2021)0891),
  - ob upoštevanju poročila delovne skupine II za medvladni odbor (IPCC) o podnebnih spremembah z naslovom Climate Change 2021: Mitigation of Climate Change (Podnebne spremembe v 2021: blaženje podnebnih sprememb),
  - ob upoštevanju člena 54 Poslovnika,
  - ob upoštevanju poročila Odbora za regionalni razvoj (A9-0222/2022),
- A. ker imajo EU in njene neposredne sosede v Evropskem združenju za prosto trgovino (EFTA) 40 notranjih kopenskih mej in notranjih obmejnih regij, ki pokrivajo 40 % ozemlja Unije, obsegajo 30 % njenega prebivalstva, ustvarjajo skoraj tretjino njenega BDP in imajo velike zmožnosti za pospeševanje razvoja njenih gospodarstev in ozemelj;
- B. ker imajo obmejne regije, zlasti tiste z nizko gostoto prebivalstva in še posebej na podeželskih območjih, običajno manj ugodne razvojne pogoje in so na splošno

---

¹⁴ UL L 357, 8.10.2021, str. 1.

¹⁵ UL C 440, 29.10.2021, str. 6.

¹⁶Evropska komisija, Generalni direktorat za regionalno in mestno politiko, Brustia, G., Dellagiacom, A., Cordes, C., et al., More and better-border public services: obstacles and solutions to cross-border cooperation in the EU (Več čezmejnih javnih storitev in njihova boljša kakovost: ovire in rešitve za čezmejno sodelovanje v EU), Urad za publikacije Evropske unije, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/912236>.

¹⁷Evropska komisija, Generalni direktorat za regionalno in mestno politiko, Brustia, G., Dellagiacom, A., Cordes, C., et al., Vibrant cross-border labour markets : obstacles and solutions to cross-border cooperation in the EU (Živahni čezmejni trgi dela: ovire in rešitve za čezmejno sodelovanje v EU), Urad za publikacije Evropske unije, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/094950>.

¹⁸Evropska komisija, Generalni direktorat za regionalno in mestno politiko, Brustia, G., Dellagiacom, A., Cordes, C., et al., Border regions for the European Green Deal : obstacles and solutions to cross-border cooperation in the EU (Obmejne regije za evropski zeleni dogovor: ovire in rešitve za čezmejno sodelovanje v EU), Urad za publikacije Evropske unije, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/475773>.

¹⁹ European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy, Brustia, G., Dellagiacom, A., Cordes, C., et al., B-solutions, solving border obstacles : a compendium 2020-2021, Publications Office of the European Union, 2021 (B-rešitve: reševanje obmejnih ovir, Izvedba poročila 2020–2021), <https://data.europa.eu/doi/10.2776/625110>

gospodarsko manj uspešne kot druge regije v državah članicah in ker njihov gospodarski potencial ni v celoti izkoriščen;

- C. ker kljub prizadevanjem še vedno obstajajo številne upravne, jezikovne in pravne ovire, ki ovirajo trajnostno rast, socialno-ekonomski razvoj in kohezijo med obmejnimi regijami in znotraj njih; ker je potrebno obsežnejše in tesnejše sodelovanje med organi v sosedskih državah članic; ker bi mejnim regijam koristil nadnacionalen pravni instrument, s katerim bi bilo mogoče odpraviti negativne posledice za razdrobitev enotnega trga, ki bi jih lahko povzročili ukrepi držav članic;
- D. ker je znano, da je treba dejanski pristop od spodaj navzgor v evropski kohezijski politiki še okrepiti, in da je treba institucijam in akterjem, ki so najbližje državljanom, torej evropskim združenjem za teritorialno sodelovanje, prepustiti neposrednejše upravljanje sredstev iz proračuna kohezijske politike EU; ker so manjši in čezmejni projekti pomembni za združevanje ljudi in s tem za odpiranje novih možnosti za trajnosten lokalni razvoj in čezmejno sodelovanje;
- E. ker se v nekaterih sektorjih srečujejo s specifičnimi ovirami, za katere bi bilo potrebno boljše usklajevanje na evropski ravni, na primer v sektorju vina in žganih pijač, ki je v primeru prodaje v sosednjih državah obremenjen s hudo birokracijo; ker morajo biti gospodarskim subjektom dostopne praktične rešitve, na primer dostop do enotne kontaktne točke, kadar je to mogoče;
- F. ker je pandemija covid-19 te ovire še povečala in ker se čezmejni delavci vsakodnevno soočajo z različnimi in kontraproduktivnimi zdravstvenimi predpisi na obeh straneh meja;
- G. ker so zaprtja nacionalnih meja zaradi pandemije covid-19 razkrila edinstveno ranljivost in soodvisnost evropskih čezmejnih regij; ker je oviranje prostega pretoka blaga, storitev, ljudi in osnovne medicinske opreme imelo škodljive posledice za gospodarstvo;
- H. ker je začasna ukinitvev čezmejnih javnih in zdravstvenih storitev ogrozila preživetje čezmejnih delavcev in povzročila finančne težave za mala in srednja podjetja v obmejnih regijah; ker je kriza zaradi covid-19 povzročila nastanek novih pravnih in upravnih izzivov v obmejnih regijah, kot je delo na daljavo, in ker se delavci na daljavo soočajo z vprašanji socialne zaščite in davčne zakonodaje;
- I. ker je pandemija covid-19 privedla tudi do izjemnih dejanj solidarnosti med sosednjimi državami članicami, tako na nacionalni kot na lokalni ravni;
- J. ker se nekatere obmejne regije zaradi vojaškega napada Rusije na Ukrajino, ki še traja, soočajo s kritičnimi infrastrukturnimi težavami brez primere v zvezi z begunsko krizo; ker k njihovi ranljivosti prispevajo tudi nove razmere po pandemiji koronavirusa;
- K. ker nacionalne meje še vedno prepogosto razdrobijo naravna ozemlja, zaradi česar je njihovo varstvo in upravljanje manj učinkovito, sploh ob upoštevanju dejstva, da se uporabljajo različni pravni okviri;
- L. ker imajo obmejne regije visoko stopnjo odseljevanja, zlasti med mladimi in

kvalificiranimi delavci, kar odraža pomanjkanje gospodarskih priložnosti v teh regijah in zaradi česar se še zmanjšuje njihova privlačnost glede zaposlovanja in trajnostnega gospodarskega razvoja; ker ni dovolj možnosti za učenje jezikov ter pobud za večjo ozaveščenost o prednostih, ki jih prebivalcem ob meji prinaša učenje jezika sosednje regije; ker vsi administrativni dokumenti niso prevedeni v vse jezike obmejnih držav članic; ker bi morale države članice sprejeti ukrepe za izboljšanje tega stanja, Komisija pa bi jim morala v tem procesu svetovati;

- M. ker imajo obmejne regije z novo uredbo Interreg za obdobje 2021–2027 zdaj jasen okvir finančne podpore za boljše čezmejno upravljanje, da bi spodbudile gospodarsko okrevanje, oblikovale skupne okoljske ukrepe in ublažile učinke podnebnih sprememb;
- N. ker je sklepanje partnerskih sporazumov v okviru kohezijske politike za obdobje 2021–2027 še vedno zaostaja, kar ogroža dodeljevanje nujno potrebnih sredstev za območja, ki jih potrebujejo;
- O. ker so lahko obmejne regije zaradi razdrobljenega in pomanjkljivega čezmejnega sodelovanja bolj občutljive na naravne nesreče in izredne vremenske pojave;
- P. ker EU sestavljajo tudi pomorske čezmejne regije, zlasti prek njenih otokov v Sredozemlju, pa tudi prek njenih najbolj oddaljenih regij, v Atlantskem in Indijskem oceanu; ker so nekateri evropski otoki zaradi geografske oddaljenosti skupaj s svojim položajem kot obmejna regija izpostavljeni kombinaciji omejitev na trgu dela ter prevoza in zdravstvene oskrbe, kar močno zmanjšuje njihove zmogljivosti za rast;
- Q. ker se priznava, da je zaradi edinstvene ranljivosti obmejnih regij treba temeljito spremeniti načine njihovega financiranja, da bi končno ustvarili enake konkurenčne pogoje teh regij v primerjavi s središčem; ker se poleg tega priporoča, naj te spremembe vključujejo odbitek „mejnih milijard“, prilagojenih za inflacijo, iz kohezijskega proračuna Unije in njegovo rezervacijo posebej za obmejne regije;
- R. ker se ocenjuje, da bi s sprejetjem predloga uredbe o evropskem čezmejnem mehanizmu, ki ga je maja 2018 objavila Komisija na priporočilo nekdanjega luksemburškega predsedstva Sveta, pripomogli k odpravi najmanj 30 %, precej verjetneje pa 50 % ugotovljenih ovir za čezmejno sodelovanje;
- 1. pozdravlja sporočilo Komisije (2021) z naslovom „Obmejne regije EU: živi laboratoriji evropskega povezovanja“, ki vsebuje natančne smernice o ovirah, s katerimi se soočajo v obmejnih regijah EU;

Posebnosti obmejnih regij

- 2. opominja, da člen 174 PDEU priznava izzive, s katerimi se spopadajo obmejne regije, in določa, da mora Unija tem regijam nameniti posebno pozornost pri razvoju in izvajanju dejavnosti, ki vodijo h krepitvi njene ekonomske, socialne in teritorialne kohezije;
- 3. poudarja, da se izzivi, s katerimi se soočajo obmejne regije, zlasti tiste z le morskimi mejami, ki so posebne meje z lastnimi potrebami, ter podeželska in redko poseljena območja med seboj razlikujejo glede na pravne, upravne, jezikovne, kulturne, socialno-ekonomske, okoljske, demografske in geografske razmere v zadevni regiji; poudarja, da

je treba učinkovito uporabljati in bolje usklajevati sredstva EU, da bi navedene izzive obravnavali bolj celostno; poziva k vključitvi lokalnih organov in skupnosti ter k uporabi prilagojenih pristopov, ki so integrirani, prilagojeni in specifični za posamezno regijo, kot del okvira upravljanja na več ravneh; poudarja tudi, da je treba razmotriti izzive v nekaterih obmejnih regijah, povezane rusko agresijo v Ukrajini, ki še traja;

4. priporoča pobudo EU za jezikovne tečaje sosednjih jezikov po ugodni ceni za udeležence v vseh regijah NUTS-3, katerih ozemlje meji na sosednjo državo članico; opozarja, da bi morala biti naloga te pobude EU tudi povečati poznavanje koristi, ki jih prinaša učenje sosednjega jezika;
5. opozarja, da bi bilo treba nesorazmerna bremena, kot so inherentne strukturne pomanjkljivosti v vseh obmejnih regijah uravnotežiti z ločenim režimom za regionalno pomoč, oblikovanim posebej za obmejne regije;
6. zahteva, naj se na začetku vsakega programskega obdobja iz proračuna EU za kohezijsko politiko 0,26 % nameni izključno za razvoj obmejnih regij, in sicer prvič v obdobju 2028–2034 („obmejna milijarda“); predlaga tudi, naj se preostali znesek vrne v kohezijski proračun EU, če se ta sredstva ne bodo uporabila v obmejnih regijah;
7. predlaga, naj se „obmejna milijarda“ nameni neposredno evropskim združenjem za teritorialno sodelovanje ali obmejnimi regijam, kjer podobne strukture že obstajajo; poziva, naj se evropskim združenjem za teritorialno sodelovanje ali primerljivim strukturam zagotovi visoka raven samostojnosti pri uporabi sredstev in izbiri projektov;
8. poziva države članice, naj odpravijo obstoječe ovire in evropskim združenjem za teritorialno sodelovanje omogočijo večjo samostojnost pri izbiri projektov in uporabi sredstev, zlasti z opredelitvijo evropskih združenj za teritorialno sodelovanje kot organov upravljanja programov Interreg v skladu s členom 45(4) uredbe Interreg, izboljšanjem njihove institucionalne in finančne zmogljivosti v skladu s členom 14(4) uredbe Interreg ali imenovanjem evropski združenj za teritorialno sodelovanje kot upravičencev, ki upravljajo sklade za male projekte, v skladu s členom 25(2) uredbe Interreg; predlaga, naj Komisija oblikuje spodbude za države članice, da bi izkoristile zgoraj navedene možnosti, ki bi evropskim združenjem za teritorialno sodelovanje dale pomembnejšo vlogo za dejansko izvajanje cilja politike št. 5 kohezijske politike EU za obdobje 2021–2027: Evropa, bliže državljanom;
9. priporoča spremembe smernic EU o regionalni pomoči; predlaga, naj v okviru tega pravila imajo prednost obmejne regije, saj lahko regionalno pomoč sočasno prejema manj kot polovica vsega prebivalstva EU;

Odpornost s tesnejšim institucionalnim sodelovanjem

10. pozdravlja dosedanji napredek Komisije pri izvajanju akcijskega načrta za leto 2017, zlasti prek pobude „b-solutions“, ki je zagotovila pravno in upravno podporo obmejnimi regijam in odpravila 90 primerov ovir za interakcijo, pa tudi s podporo za lažji dostop do zaposlitve, spodbujanje čezmejne večjezičnosti in združevanje zdravstvenih ustanov;
11. poziva institucije EU in države članice, naj v čezmejnih regijah poskrbijo za večje poznavanje o možnosti podpore, ki jo zagotavlja Evropska komisija prek pobude „b-

rešitve“; poudarja, da bi lahko z izmenjavo znanja o uspešnih b-rešitvah odpravili ali preprečili nastajanje novih upravnih in pravnih ovir;

12. vendar poudarja, da zgolj b-rešitve ne morejo biti ustrezen in učinkovit odziv na pravne in upravne ovire, ki vplivajo na obmejne regije;
13. priznava pomembno vlogo makroregij, evroregij, neprofitnih organizacij in združenj pri spodbujanju skupnega interesa in na področju čezmejnega sodelovanja; poziva Komisijo, naj pripravi temeljito oceno makroregionalnih strategij in naj oceni njihovo skladnost s prenovljenimi okoljskimi in digitalnimi prednostnimi nalogami Evropske unije;
14. opominja, da kljub prizadevanjem še vedno obstajajo številne upravne, pravne in jezikovne ovire, ki ovirajo trajnostno rast, družbeno-gospodarski razvoj in kohezijo med obmejnimi regijami in v njih;
15. ugotavlja, da je večina ovir za čezmejno sodelovanje pravne narave in izvirajo iz različne nacionalne zakonodaje ali splošne zakonodaje EU; zato opozarja, da je Komisija leta 2018 objavila predlog uredbe o evropskem čezmejnem mehanizmu (COM(2018)0373);
16. poudarja, da je dostop do javnih storitev bistvenega pomena za 150 milijonov ljudi, ki živijo na čezmejnih območjih, in da ga pogosto ovirajo številne pravne in upravne ovire; zato poziva Komisijo in države članice, naj si čim bolj prizadevajo za odpravo teh ovir, zlasti za zdravstvene storitve, promet, izobraževanje, mobilnost delovne sile in okolje;
17. poudarja, da bi evropski čezmejni mehanizem, ki ga je predlagala Komisija, prispeval k odpravi več kot polovice omenjenih ovir, zlasti glede slabe ponudbe čezmejnega javnega prevoza in omejenega dostopa do zaposlitve, izobraževanja, kulture in storitev za prosti čas; v zvezi s tem obžaluje, da je Svet začasno ustavil zakonodajni postopek v zvezi z evropskim čezmejnem mehanizmom; opozarja, da je ta mehanizem namenjen lažjemu sodelovanju čezmejnih regij pri različnih skupnih projektih (na področju infrastrukture, zdravstvenega varstva, delovne sile itd.), saj lahko ena regija uporablja pravne določbe sosednje države članice, če bi uporaba lastnih zakonov pomenila pravne ovire;
18. opozarja, da je Parlament predlog o evropskem čezmejnem mehanizmu podprl z veliko večino februarja 2019 in na plenarnem zasedanju po vprašanju Svetu za ustni odgovor oktobra 2021; opozarja, da je Parlament v svoje stališče v prvi obravnavi te uredbe vključil posebne klavzule, s katerimi bi zagotovili prostovoljno uporabo tega mehanizma, da bi na ta način odgovoril na pomisleke držav članic;
19. poziva Komisijo, naj ob upoštevanju sklepov pravne službe Sveta in Parlamenta spremeni sedanji predlog, da bi našli ravnovesje med stališči sozakonodajalcev; prav tako jo poziva, naj poskrbi, da bo v predlogu upoštevana tudi krepitev čezmejnih regij, pri čemer naj se predvidi škoda, ki jo bodo utrpele regije, ki se najbolj neposredno soočajo z izzivi zaradi vojne v Ukrajini; poziva Komisijo, naj nadaljuje pogajanja z državami članicami, da bi hitro sprejeli sistema za odpravo pravnih ali upravnih ovir na mejah, da bi olajšali življenje prebivalcem čezmejnih regij;

20. pozdravlja dejstvo, da je bil sprejet pilotni projekt Celostna pobuda za čezmejno odzivanje na krize (CB-CRII), s katerim naj bi okrepili odpornost obmejnih regij na prihodnje krize; poziva generalni direktorat Komisije za regionalno in mestno politiko, naj izvede projekt²⁰;
21. poudarja, da se obmejne regije razen s škodo, ki jo je povzročil covid-19, zlasti zaprtjem meja zaradi pandemije, soočajo tudi s posledicami izstopa Združenega kraljestva iz EU, kar ustvarja nove ovire za prosto trgovino in resne motnje v čezmejni trgovini med EU in Združenim kraljestvom, zaradi česar je položaj podjetij in trgovine v obmejnih regijah slabši; v zvezi s tem pozdravlja doseženi dogovor o rezervi za prilagoditev na brexit, da se zagotovi finančna in pravna podpora državam članicam in regijam, ki jih je brexit prizadel;

Več čezmejnih javnih storitev in njihova boljša kakovost

22. z zanimanjem ugotavlja, da je nedavno javno posvetovanje Komisije o odpravi mejnih ovir (2020) pokazalo, da imajo prebivalci obmejnih regij med drugim glavne težave zaradi slabe ponudbe zanesljivega čezmejnega javnega prometa, pomanjkljive ponudbe digitalnih storitev in njihovo omejeno čezmejno interoperabilnostjo, ovirami, ki so neposredno povezane z jezikovnimi razlikami, ovirami, povezanimi z zakonodajnimi procesi, ter z ekonomskimi razlikami;
23. ugotavlja, da je privlačnost čezmejnih območij za življenje in naložbe močno odvisna od kakovosti življenja, razpoložljivosti javnih in poslovnih storitev za državljane in podjetja ter kakovosti prometa – te pogoje bi bilo mogoče izpolniti in ohraniti izključno s tesnim sodelovanjem nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti ter podjetij na obeh straneh meje;
24. poudarja ključno vlogo, ki jo imajo naložbe v kakovostne javne storitve pri povečanju socialne odpornosti in spopadanju z gospodarsko, zdravstveno in socialno krizo;
25. opozarja, da bi uvedba boljših čezmejnih javnih storitev izboljšala ne le kakovost življenja prebivalcev obmejnih območij, temveč tudi stroškovno učinkovitost teh storitev;
26. poudarja, da je usklajevanje prometnih storitev v čezmejnih regijah še vedno nezadostno, deloma zaradi neobstoječih ali opuščenih povezav, kar ovira mobilnost in čezmejne razvojne priložnosti; poudarja tudi, da razvoj trajnostne čezmejne prometne infrastrukture ovirajo zapletene pravne in upravne določbe;
27. poudarja, da izgradnja dodatne čezmejne prometne infrastrukture, poleg tega, da je draga in bremeni okolje, morda ni vedno najboljša rešitev, zato poudarja potencial mehkih ukrepov za izboljšanje čezmejnih prometnih povezav, in sicer boljše usklajevanje razporedov javnega prevoza, vključujoče načrtovanje in prilagojene inovacije, ki bi jih lahko uporabljali čezmejni lokalni in regionalni organi, ki imajo zadostno samostojnost za doseganje skupnih ciljev; poudarja, da bi moral razvoj nove infrastrukture za javni promet izpolnjevati zahteve trajnosti in stroškovne učinkovitosti; zato poziva k pravočasni dodelitvi sredstev Sklada za pravični prehod, da bodo imele

---

²⁰ <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/214920/budg2021-doc6-tab-en.pdf>

obmejne regije dejavno vlogo pri doseganju ciljev evropskega zelenega dogovora;

28. poudarja vlogo, ki jo ima kohezijska politika pri obravnavanju glavnih izzivov, s katerimi se sooča prometni sektor Unije, vključno z razvojem dobro delujočega enotnega evropskega prometnega prostora, s povezovanjem Evrope s sodobnimi, multimodalnimi in varnimi prometnimi infrastrukturnimi omrežji ter prehodom na mobilnost z nizkimi emisijami, med drugim s podporo dokončanju manjkajočih malih čezmejnih železniških povezav, s čimer prispeva k evropskemu povezovanju obmejnih regij;
29. poziva države članice, naj vzpostavijo trdnejši in jasnejši pravni okvir za izboljšanje kakovosti in učinkovitosti javnih storitev; v zvezi s tem poudarja, da je evidenca manjkajočih povezav v železniškem sektorju, ki ga je pripravila Komisija, ključno orodje za napredek v tej smeri;
30. poudarja, da je treba ustvariti učinkovito politično zapuščino za evropsko leto železnic, zlasti v čezmejnih regijah; poudarja, da evropski in čezmejni vidik železnice ljudi zbližuje, omogoča, da raziskujejo EU v vsej njeni raznolikosti, ter spodbuja socialno-ekonomsko in teritorialno kohezijo, zlasti z izboljšanjem povezljivosti znotraj EU in z njenim geografskim obrobjem, tudi s čezmejnimi regionalnimi povezavami; pozdravlja ustanovitev partnerstev za razvoj skupnih storitev v nekaterih čezmejnih regijah, vključno z združevanjem vozniških redov in vozovnic; poziva Komisijo, naj še naprej podpira tovrstne pobude, ter naj spodbuja prevoz koles na čezmejnih železniških povezavah;
31. poziva k večji digitalizaciji javnih storitev in učinkovitejši politiki za interoperabilnost, da bi bile digitalne javne storitve že v svoji zasnovi medsebojno operabilne in čezmejne; opozarja, da je pomembno podpreti digitalne inovacije na področju javnih storitev in podjetja v čezmejnih regijah ter glede tega pozdravlja evropska vozlišča za digitalne inovacije;

Živahni čezmejni trgi dela

32. pozdravlja številne in pomembne ukrepe, sprejete za odpravo obmejnih družbeno-gospodarskih nesorazmerij; vendar obžaluje, da ni specifičnih ocen in primerjalnih statističnih podatkov, ki bi omogočali pregled družbeno-gospodarskega položaja čezmejnih malih in srednjih podjetij, kar je še toliko bolj obžalovanja vredno, saj mala in srednja podjetja predstavljajo 67 % vseh delovnih mest in skoraj 60 % dodane vrednosti v EU;
33. poziva Komisijo, naj izvede poglobljeno analizo družbeno-gospodarskega položaja čezmejnih malih in srednjih podjetij, pri čemer naj zbere posebne ocene in primerjalne statistične podatke;
34. poudarja, da po navedbah osmega poročila o koheziji²¹ kazalniki Interreg kažejo, da je bilo do konca leta 2020 na področju čezmejne mobilnosti delovne sile doseženih le 68 % ciljev za leto 2023, medtem ko so bili na drugih področjih doseženi celo 495-

---

²¹ Evropska komisija, *Kohezija v Evropi do leta 2050 – Osmo poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji*, 9. februar 2022.

odstotno; spodbuja države članice, naj nadaljujejo delo, da bi uresničile cilje za leto 2023;

35. priznava, kako pomembni so zajamčeni davčni prihodki, sistemi socialne varnosti in raznolikost nacionalnih davkov za države članice; podpira in se zavezuje, da bo pozorno spremljal izvajanje davčnega svežnja Komisije z dne 15. julija 2020, da bi zagotovili pravično, učinkovito, trajnostno in digitalno prijazno obdavčitev;
36. vendar poudarja, da se dobro izobražena delovna sila zaradi pomanjkanja ustrezne ponudbe delovnih mest ali drugih gospodarskih priložnosti, pa tudi v primeru nizkih plač, običajno seli v regije, kjer je teh priložnosti več, zaradi česar so razmere v oddaljenih obmejnih regijah še bolj težavne;
37. meni, da bi se morala kohezijska politika bolj usmeriti k naložbam v ljudi, saj se gospodarstva obmejnih regij lahko spodbudijo z učinkovito kombinacijo naložb v inovacije, človeški kapital, dobro upravljanje in institucionalno zmogljivost;
38. meni, da bi morale obmejne regije, ki se spopadajo s posebnimi izzivi, prejemati prilagojeno podporo (npr. večjo sinergijo med Evropskim skladom za regionalni razvoj, Kohezijskim skladom, Evropskim socialnim skladom plus in Evropskim skladom za prilagoditev globalizaciji) za razvoj in izvajanje dolgoročnih strategij, ki temeljijo na gospodarski diverzifikaciji ter politikah prekvalifikacije in preusposabljanja odpuščenih delavcev;
39. poziva države članice, naj tesno sodelujejo pri prizadevanjih Komisije za vzpostavitev evropskega izobraževalnega prostora, ki bo v sinergiji z evropskim programom znanj in spretnosti ter evropskim raziskovalnim prostorom zagotovil dostop do ciljno usmerjenega izobraževanja in usposabljanja na obeh straneh meje, in sicer z zagotavljanjem skupnih izobraževalnih storitev in vzajemnim priznavanjem diplom, znanj in kvalifikacij ter s spodbujanjem učenja;
40. spodbuja nadgradnjo programov za sodelovanje med obmejnimi regijami EU na zunanjih mejah Unije in obmejnimi regijami sosednjih držav; se zaveda izzivov takega sodelovanja glede na različnost veljavnih predpisov v teh regijah; meni, da je sodelovanje pomembno orodje pri napredku na področju širitvene politike EU; poudarja, da lahko spodbujanje čezmejnega sodelovanja med sosednjimi regijami bistveno prispeva k soočanju z velikimi izzivi Unije (npr. z zagotavljanjem trajnostne prihodnosti za Sredozemlje, Baltsko morje in druge morske bazene), zagotovi trajnostno prihodnost Alp, Pirenejev, Karpatov in drugih gorskih verig ter omogoči trajnostno prihodnost velikih povodij, kot so Ren, Donava in Meuse);
41. poziva Komisijo in države članice, naj nemudoma poskrbijo za ustrezno izvajanje in izvrševanje ustrezne zakonodaje EU glede pravic čezmejnih in obmejnih delavcev, izboljšajo njihovo zaposlovanje ter delovne, zdravstvene in varnostne razmere, se lotijo potrebne revizije veljavnega zakonodajnega okvira, tudi Uredbe (ES) št. 883/2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti²², da bi povečali prenosljivost pravic in poskrbeli za ustrezno usklajevanje socialne varnosti, pregledali vlogo agencij za

---

²² Uredba (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 166, 30.4.2004, str. 1).

občasno delo, agencij za zaposlovanje ter drugih posrednikov in podizvajalcev, pri tem pa ugotovili pomanjkljivosti v zaščiti z vidika načela enake obravnave; poziva države članice, naj glede na vse večji obseg dela na daljavo poskrbijo, da imajo tisti, ki delajo na daljavo iz svoje države stalnega prebivališča, dostop do ustrezne socialne varnosti, delavskih pravic in davčne ureditve ter da bodo z gotovostjo vedeli, kateri je njihov pristojni organ;

42. priznava, da je v obmejnih regijah potrebno hitrejše in celovitejše priznavanje diplom in drugih kvalifikacij, pridobljenih po usposabljanju, izboljšano zdravstveno varstvo, razširitev lokalnega prevoza in prevoza na dolge razdalje ter boljši dostop do informacij o prostih delovnih mestih; poudarja, da je treba povišati sredstva za usklajevanje med sosednjimi pravnimi in upravnimi nacionalnimi sistemi, zlasti v zvezi z izmenjavo informacij o zakonodaji, ki se uporablja za delavce, ter zbiranja podatkov o čezmejnih delavcih, da bi odpravili razlike v nacionalnih praksah, izboljšali dostopnost razpoložljivih informacij ter oblikovali predvidljiv in dostopen notranji trg dela; poudarja, da so te težave še večje za čezmejne delavce, ki prihajajo iz tretjih držav in se vanje vračajo;
43. meni, da je digitalizacija doslej najboljša priložnost za olajšanje mobilnosti delovne sile, hkrati pa omogoča hitrejše in lažje nadzorovanje skladnosti z veljavnimi določbami EU; poziva Komisijo, naj v tesnem sodelovanju z Evropskim organom za delo nemudoma pripravi zakonodajni predlog za evropsko izkaznico socialnega zavarovanja za vse mobilne delavce in državljane tretjih držav, ki so vključeni v predpise EU o mobilnosti znotraj EU, s čimer bi ustrezni nacionalni organi in socialni partnerji dobili instrument, ki bi omogočal učinkovito opredelitev, sledljivost, združevanje in prenosljivost pravic socialne varnosti, hkrati pa bi pošteno in učinkovito izboljšali izvrševanje predpisov EU o mobilnosti delovne sile in usklajevanju socialne varnosti na trgu dela in tako zagotovili enake konkurenčne pogoje v EU;
44. opozarja, da med državami članicami EU ne obstaja vzajemno priznavanje statusa invalidnosti, kar invalidom povzroča težave, saj se njihova nacionalna kartica ugodnosti za invalide ne nujno priznava v drugih državah članicah; meni, da ta pomanjkljivost ovira zlasti čezmejne delavce in študente invalide, saj omejuje njihove pravice do prilagojenih storitev; priznava, da je evropska kartica ugodnosti za invalide uporabna, saj omogoča vzajemno priznavanje statusa invalidnosti v vseh državah članicah, ki so trenutno vključene v projekt; pozdravlja namero Komisije, da bo pripravila predlog za uvedbo evropske kartice ugodnosti za invalide do konca leta 2023, ki bi bila priznana v vseh državah članicah;

Obmejne regije za evropski zeleni dogovor

45. opozarja, da že obstaja pomemben pravni okvir EU, in sicer direktivi o pticah in habitatih ter okvirna direktiva EU o vodah²³ in strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, ki jih morajo države članice v čezmejnih regijah izvajati v celoti, sistematično in skupaj; opozarja, da se narava, podnebje, naravne nesreče in bolezni ne ustavijo na nacionalnih mejah, ter poziva k usklajenemu in celovitemu varstvu območij omrežja Natura 2000, da bi bili ukrepi za izvajanje bolj povezani; poziva nacionalne vlade držav

---

²³ Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000 določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike UL L 327, 2.12.2000, str. 1.

članic, naj sprejmejo ukrepe za nadaljnjo skladnost in usklajevanje pri uporabi te in drugih direktiv; poudarja, da je načrtovanje za obvladovanje tveganj nesreč področje, na katerem je čezmejno sodelovanje nujno; poziva Komisijo, naj v nacionalnih ali regionalnih strategijah za prilagajanje podnebnim spremembam pozorno spremlja del, povezan s čezmejnimi območji, in predvidi posebne ukrepe za spodbujanje ustreznih odzivov;

46. poudarja, da podnebne spremembe resno vplivajo tudi na obmejne regije, tudi tako, da morajo regije zaradi njih razviti skupne čezmejne in prilagojene preventivne ukrepe za naravne nesreče; opozarja na naravne nesreče leta 2021, ki so prizadele več obmejnih regij v Belgiji, Franciji, Luksemburgu, na Nizozemskem in v Nemčiji; poudarja, da morajo države članice na podlagi mehanizma Unije na področju civilne zaščite redno pripravljati ocene tveganja in analize scenarijev nesreč, kar vključuje čezmejno sodelovanje in poročanje o največjih tveganjih s čezmejnimi učinkom; poziva Komisijo in države članice, naj še poglobijo sodelovanje in izmenjavo informacij pri obvladovanju tveganj nesreč, da bi tudi izboljšale sisteme zgodnjega opozarjanja v obmejnih regijah; pri tem pozdravlja projekte Interreg Ren-Meuse na področju javne varnosti, zbiranja podatkov, čezmejnega upravljanja povodij in upravnega sodelovanja na področju prostorskega načrtovanja za zmanjšanje poplavne nevarnosti;
47. meni, da so vzajemno zaupanje, politična volja in prilagodljiv pristop med deležniki na več ravneh, vključno s civilno družbo, bistveni za premagovanje stalnih ovir ter povečanje trajnostne rasti in razvoja obmejnih regij; zato poziva k boljšemu usklajevanju, dialogu in nadaljnji izmenjavi najboljših praks med organi; poziva Komisijo in države članice, naj okrepijo tovrstno sodelovanje; države članice tudi poziva, naj svojim lokalnim in regionalnim organom zagotovijo ustrezno funkcionalno in finančno avtonomijo; poleg tega poudarja, da morajo imeti vse obmejne regije odločilno vlogo pri spopadanju z izzivi podnebnih sprememb z ukrepi, ki bodo usklajeni z njihovimi okoliškimi regijami;
48. ugotavlja, da imajo obmejne regije premalo koristi od razvoja krožnega gospodarstva, uporabe energije iz obnovljivih virov in ukrepov za energetske učinkovitost; poziva Komisijo, naj nagraduje že zastavljene uredbene temelje in financira več čezmejnih projektov za proizvodnjo, souporabo in shranjevanje energije iz obnovljivih virov; meni, da je treba v celoti izkoristiti priložnosti za sodelovanje, ki že obstajajo v veljavnem pravnem redu EU, in države članice poziva, naj izboljšajo sodelovanje v čezmejnih regijah pri izvajanju strategije EU za povezovanje energetskega sistema; poudarja potencial manj poseljenih obmejnih območij za razvoj trajnostnega in zelenega gospodarstva, ki bi ustvarila dodana vrednost za lokalni razvoj z odpiranjem novih zelenih delovnih mest;
49. poudarja, da bo sodelovanje med sosednjimi državami članicami osrednji element pri doseganju ciljev evropskega zelenega dogovora, ter države članice poziva, naj čim bolj izkoristijo obstoječe možnosti za sodelovanje v okviru veljavnega pravnega okvira EU;

o

o o

50. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij ter nacionalnim in regionalnim parlamentom držav članic.

OBRAZLOŽITEV

Obmejne regije predstavljajo več kot 40 % ozemlja EU in v njih živi več kot 150 milijonov ljudi, prepogosto pa jih še vedno pestijo stalne upravne, pravne in jezikovne ovire, ki ovirajo njihovo gospodarsko rast ter socialno in teritorialno kohezijo. Zato so te regije gospodarsko manj uspešne kot regije v notranjosti držav članic.

V letih 2017 in 2018 sta Komisija in Evropski parlament preučila te razmere, vendar takrat nihče ni mogel predvideti svetovne pandemije, ki pesti ves svet – skupaj z Evropo in njenimi čezmejnimi regijami – že več kot dve leti. Tudi izstop Združenega kraljestva iz EU je razmere korenito spremenil. Ob upoštevanju teh vprašanj je jasno, da državljani v obmejnih regijah potrebujejo revizijo uredb, ki bo upoštevala ohromitev zdravstvenih ustanov, ovire za prosto gibanje in neizogibne posledice enostranskega zaprtja meja.

Komisija je 14. julija 2021 sprejela sporočilo „Obmejne regije EU: živi laboratoriji evropskega povezovanja“, da bi pojasnila stanje. To sporočilo, zlasti prek javnega posvetovanja z obmejnimi državljani, prikaže sedanje razmere v obmejnih regijah, ki so nova evropska realnost, in preuči, kako bi se lahko programi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 uporabili za spodbujanje okrevanja.

Poročevalec čestita Komisiji za njeno sporočilo in analizo ter v svojem poročilu povzema več točk, ki jih je treba pregledati. Zlasti poudarja nujna vprašanja, ki zahtevajo hitrejši odziv EU in držav članic, zlasti v zvezi s pomanjkanjem čezmejnih javnih storitev, kar je velika ovira za razvoj teh regij. Te ovire še vedno obstajajo, zlasti zaradi razlik v pravnih sistemih sosednjih držav članic.

Poročevalec tudi poudarja, da je treba nemudoma revidirati evropski čezmejni mehanizem, da bi ta olajšal nove, prožnejše čezmejne pobude z odpravo nekaterih ovir za čezmejni razvoj. Evropski parlament je že izrazil trdno stališče o tej zadevi.

Nazadnje poročevalec opozarja, da so se po nenadnem zaprtju meja nacionalni pristopi k reševanju zdravstvene krize izkazali za deloma kontraproduktivne, kar zadeva obmejne regije. Poudaril je tudi pomanjkanje ocene in pregleda trenutnega položaja obmejnih malih in srednjih podjetij, ki predstavljajo več kot dve tretjini vseh delovnih mest v EU in tretjino evropskega BDP. Da bi to odpravili, so potrebne bolj ciljno usmerjene javne politike, ki bodo temeljile na posebnostih posameznih regij.

Poročilo na kratko poziva, naj politike EU bolje upoštevajo posebnosti čezmejnih regij, da bi se lahko EU bolje odzivala na demografske, gospodarske, socialne in okoljske izzive, s katerimi se soočajo te regije.

INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU

Datum sprejetja	12.7.2022
Izid končnega glasovanja	+: 37 -: 1 0: 2
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	Matteo Adinolfi, François Alfonsi, Pascal Arimont, Adrian-Drağoş Benea, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoş, Rosanna Conte, Rosa D'Amato, Christian Doleschal, Raffaele Fitto, Chiara Gemma, Krzysztof Hetman, Peter Jahr, Manolis Kefalojanis (Manolis Kefalogiannis), Constanze Krehl, Cristina Maestre Martín De Almagro, Nora Mebarek, Alin Mituţa, Dan-Ştefan Motreanu, Niklas Nienau, Andrej Novakov (Andrey Novakov), Younous Omarjee, Cvetelina Penkova (Tsvetelina Penkova), Maxette Pirbakas, Marcos Ros Sempere, André Rougé, Susana Solís Pérez, Irène Tolleret
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Karolin Braunsberger-Reinhold, Anna Deparnay-Grunenberg, Isabel García Muñoz, Niyazi Kizilyürek, Mikuláš Peksa, Stanislav Polčák
Namestniki (člen 209(7)), navzoči pri končnem glasovanju	Sergio Berlato, Carlo Fidanza, Billy Kelleher, Pedro Marques

**POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU
V PRISTOJNEM ODBORU**

37	+
ECR	Sergio Berlato, Carlo Fidanza, Raffaele Fitto
NI	Chiara Gemma, Maxette Pirbakas
PPE	Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Karolin Braunsberger-Reinhold, Christian Doleschal, Krzysztof Hetman, Peter Jahr, Manolis Kefalogianis (Manolis Kefalogiannis), Dan-Ștefan Motreanu, Andrej Novakov (Andrey Novakov), Stanislav Polčák
RENEW	Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Billy Kelleher, Alin Mițuța, Susana Solís Pérez, Irène Tolleret
S&D	Adrian-Dragoș Benea, Isabel García Muñoz, Constanze Krehl, Cristina Maestre Martín De Almagro, Pedro Marques, Nora Mebarek, Cvetelina Penkova (Tsvetelina Penkova), Marcos Ros Sempere
THE LEFT	Niyazi Kizilyürek, Younous Omarjee
VERTS/ALE	François Alfonsi, Rosa D'Amato, Anna Deparnay-Grunenberg, Niklas Nienaa, Mikuláš Peksa

1	-
ID	André Rougé

2	0
ID	Matteo Adinolfi, Rosanna Conte

Uporabljeni znaki:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani